

„Istarska Rijec“

Izlazi svakog četvrtka sveže. Svakog drugog četvrtka donosa literarni prilog „Mladost Istari“. Pretplata za izdavanje iznasa 15 — lira na godinu, a za izdavanje 20 — lira. Uredništvo i uprava: Istarska Rijec (Trieste) - Via S. Francesco d'Assisi 2074. Telefon: 11-57.

ISTARSKA RIJEČ

Tjednik za pouku, gospodarstvo i politiku istarskog naroda.

Oglasi stoje 6 lira

za svaki centimeter visine u širini jednoga stupca. Za više kratko izvršenje daje se znatna popust bezna pogodbi. Plaća se i utužuje u Trstu. Dopolje se šalju uredništva a novac upravi. Nefrankirani se misma ne prihvate. U slučaju ne vraćaju li u kojem slučaju.

Naša kalvarija.

Tezak je krst, što nam ga je ljudska neprava navahala na leđa. A put, što ga je prim bremenom na leđima imamo da prevažimo, dug je i loman. Ne vidi mi se ni kraja ni konca. Svaki dan kakav novi udar, kakvo novo poniženje.

Juce Paz i Boljun. Danas Lovran. I sve tako redom. U Pazu vršio je svoje teško svećeničko zvanje pop Jurinčić. Vršio je svoju službu revnosno sa žarom i poletom čovjeka, koji hoće da bude ugodan Bogu i ljudima. Narod siromašan i zapušten, gledao je u njega kao u svog dobrog pastira i učitelja. I vrlo ga. Ali i taj tih, skromni i blagovoljni živel našao se najednom na putu nasim novim gospodarima. Živo nam je u pameti, kako su prije nekoliko mjeseci provalili u njegov stan fašisti i prisilili ga, da s mjesta ostavi Paz i da se izbegne preko granice. Nije bilo druge nego ukrcati na voz ono siromašno, pa preko Učke, u Kastav. Poslje mučnog natezanja s vlastima pop je Jurinčić mogao opet da se vrati u Paz. I vratio se. Trebalo je platiti kola, što su mu odvezla i dovezla ono pokućstva, — a nije bilo otkud. Svejedno — njemu je bilo glavno, da može ostati u svojoj župi i vršiti i unaprijed svoju svećeničku službu.

Pop Jurinčić rođen je u Kastvu, pa je stoga jugoslavenski pripadnik. Zeleni ostati među svojima u Istri on je optirao za Italiju, no prije nekoliko dana i mu je molba odbivena. Uložio je utok — i — čudo još nikad ne vidjeno u ovoj državi — taj je utok riješen na svu paru, u samih četrnaest dana. Riješen je taj utok tako, da je popu Jurinčiću općina odbivena. Prije nego li je, je Jurinčić primio to rješenje, već su se nj doznali fašisti. U čas bijahu tog njega s ostrim nalogom, da ima u nekoliko sati ostaviti Paz i otići preko granice. Što više: sila su i dva karabinijera s pismenim ukazom izgonu i odvedla je Jurinčića sve do granice. On se sada nalazi u svojem rodnom mjestu — Kastvu.

Drugi je slučaj izveden s manje okolnosti. Kapelan u Lovranu, G. Brnobić, već je odavno trn u oku nekim lovranskim fašistima. Već su nekoliko puta i ruku na njega digli, popijivali ga i dobacili mu svakojakih uvreda. Jedan od ovih dana kapelan je mirno sjedio za stolom kod jela, kadli iznenada stupe preda nj neki fašisti i nalože mu, da u dvadeset i četiri sata napusti Lovran. Ne zaštićen ni od koga, G. Brnobić učinio je, što su i drugi na njegovu mjestu učinili, otišao je iz Lovrana i sada se nalazi u Voloskom.

G. Brnobić je pripadnik ove države, pa kad ne mogu da ga bace preko granice, bacili su ga iz Lovrana. Treba znati, da se on još i sada nalazi u službi, ali nijedan od njegovih crkvenih poglavara, ni župnik ni prodekan, ni iko u Ordinarijatu nije ni pristom makao, da prosvjeduje protiv ove divlje nepravde.

Ali jedno stoji: a to je, da je Kristova crkva među Slavenima u ovom krajujeva danas ugrožena. Slaveni drže s potpunom pravom, da se za njih vraćaju progoni, što su u prvim vijekovima kršćanstva harali i divljali nad kršćanskim svijetom. Ali kršćan su u ono davno vrijeme imali barem tu utjehu, da su uz njih bili svi crkveni poglavari, a oni i najviši. U ono vrijeme su za istinu i pravdu umirali sa svojim stado i sami pastiri, pa i oni najviši.

A danas? Zato što je ministar Mussolini, iz svetim trećih razloga, promijenio pravac talijanske politike prema Vatikanu, crkveni dostojanstvenici, kao i prvotni primjerice kardinal Vanutelli i nadbiskup mesinski, slave toga državnika kao kakvoga novoga Mesiju. Te uzorita gospoda zaboravljaju najglavnije: da Mussolini vješa po školama raspela i još po gdjeokuju svetu slikicu, dotle pušta svojim ljudima, da ovuda ne, kažnjeno razapinju na križ muke pravde i vjerne službe Božje, koji nemaju na sebi druge krvinje, već što se drže Kristove zapovijedi, te navještaju njegovo evanđelje među svojim narodom u jeziku, kojim ta narod govori.

Mi znamo, da su ona Mussolinijeva raspela i oni kardinalski slavojspevi — ono što se već — „politika“. Ali ima i takovih politika, koje vape k nebu za osvetu.

U red takovih politika ide i ona, što se vodi protiv nas u Istri.

Meni hieba — tebi kamen!

Svi narodi stoje u ljutoj borbi za svoj opstanak. U toj borbi se često puta događa, da jedan narod kuša na svemogućeg načine, da gospodarski uništi drugi, slabiji narod. Iza gospodarskog uništenja slijedi i političko. Vladajući narodi odvijek odzudnjaju pčvrđenima sve njihove slobodnosti. Što više: poniziju ih, zasužnjuju, odzudnjaju mladež u vojnoštvu, nalažu teške poreze — u jedan riječi: ne žacaju se nijednog sredstva u borbi protiv svojeg protivnika. Ali ipak u toj neprestanoj, strašnoj borbi dvjeh naroda opstoj jedan tih pakli. Prema tom paklu, kojeg se drže više njih, manje svi narodi i kulturni i barbarski. Nitko ne smije da dira u djecu drugoga naroda; svi se drže načela, da je dječeta sveta stvar!

Dali vrijedi to načelo i kod nas? Podništvo ne! Mi moramo da sa najvećom žalosću konstatujemo, da se u tim teškim danima, danima divljeg boja za nasaredni opstanak, nit naša djeca ne puštaju pri miru. Zalosno je, ali istinito, da nema kod naših vlastodržaca nit jednog upitnog i uvidnjavog čovjeka, kod kojega bi naša nesretna dječica, kod kojega bi obraz. Danas stoji preko 15.000 naših istarske dječice bez hrvatske, odnosno slovenske škole. Njihovi roditelji već tri godine traže narodne škole. Slaveni u Istri neprestano traže hieba za duše svojih sinova, ali uvijek bez uspjeha.

Naš narod u Istri ima potpuno pravo i dužnost da zahtijeva slovenske škole u Istri. Roditelji su si i sami svijesni svoje velike odgovornosti pred Bogom i narodom za duše svojih sinova i kćeri. Zato i zahtijevaju za duše svoje djece hieba — zahtijevaju: za slovensku djecu — slovenske škole!

Zahtijevaju narodne škole, ali ih dobiti ne će. Naša jedna dječica će i nadalje čamiti u tami. Talijanima nije stalo do toga, da se naša dječica prosvjetljuju nego da se potaljanje. To nam je najbolje pokazalo Ministarsko vijeće u Rimu, ta najviša državna instancija. Evo dokaza:

Dne 6. 1. mj. sastalo se pod predsjedništvom Nj. E. Mussolinija Ministarsko vi-

jeće u Rimu. Prisutni su bili svi ministri („popolari“ Op. ved.). Ministarsko je vijeće odobrilo, zakonski nacrt, kojim se ustanovljuje 80 potpuno besplatnih mjesta za mladež slovenske narodnosti iz Istre, koji će studirati u Patinskom konviktu i koji se žele posvetiti srednjoškolskim studijima, a 40 za dječinojce, koje će studirati na zaadarskom učiteljsku. Troškovi za izvedbu tog nacrtu iznose će 350 hiljada lira na godinu.

Talijanski poluzvaničeni izvještaji primjećuju, da je taj došabni liberalni i uzorni nacrt potpuno političkog značaja. Drugim riječima: hiebi su nam ovako reći: taj nacrt ima tu svrhu, da uništi u srcima slovenske mladeži ljubav do svojih roditelja, ljubav do svojeg naroda i do svojega doma!

Jasno je, da će taj nacrt duboko demoralizovati naš narod. Ali čvrsto smo osvjedočeni, da će još više pokvariti duševne celine svih svemogućnika, koji se nisu zastavili pred svetost! dječje duše! Moguće si nisu bili svijesni velike opasnosti, koju će donijeti spomenuti nacrt. Obzirom na to u zandjem trenutku dižemo iz dubine svoje duše glas i kličemo: Ne donasjete takvog otrova u Istru, ne kupujte među nama janjčare! Znajte, da će se oni sami osvetiti. Renegati će sa svojom podlošću samo okaljati sveti barjak talijanskog naroda i države!

Saznajujemo, što se taj nesretni čin zbija uprav u trenutku, kada se održavaju prijateljski pregovori između Italije i Jugoslavije u Opatici. Čuju se povici iz Opaticke i iz prijateljski odnosaj među susjednim narodima! „Doba je, da nastane talijanska vlada otvara trgovinu sa slovenskom djecom u Istri nam jasno dokazuje, da su to sve samo riječi — prazne fraze.

I koliko puta je naš narod u Istri dokazao, da želi živjeti u najvećem miru i prijateljstvu sa talijanskim narodom! Na tu našu dobrotu želju i zahtjev dobili smo brutalna odgovor:

Istarski Slaveni su tražili hieba za svoju djecu, a dobili su — kamen!

Nulla dies sine linea ...

za uvedenje uređenih predlika. Zemaljski upravni odbor u Poreču nije se na to niti obazreo i imenovao je efektivnim članovima upravnog pokrajinskog odbora gospod. Belli-a iz Pule, odv. Constantinia iz Pazina, odv. Amoros-a iz Poreča, odv. Rizzi-a iz Pule i namjesnicima odv. Albanesa i Ciasku iz Pule. Istarski Slavenima dakle niti jednog zastupnika nisu dali. 200.000 Slavena u Istri ostalo je bez zastupnika. Zdrava uprava ne može da to bude. Princip „nil de nobis sine nobis“ — ta mismo neznatan broj, nego velika masa — bio je opet sjajno pogažen. Toliko samo, za to, da se znade. A inače bez komentara.

Novi način utjeravanja poreza

Kada se isplaćaju izravni porezi?
Izravni se porezi plaćaju 6 puta na godinu i to: 10. februara, 10. aprila, 10. junija, 10. augusta, 10. oktobra i 10. decembra.

A kada se plaćaju nezravni porezi?
Pokrajinski zakoni određuju manje obroka za plaćanje nezravnih poreza, odnosno prireza, negoli izravni. Prama pokrajinskim zakonima nezravni se porezi plaćaju tri puta na godinu i to istodobno sa izravnim porezima.

Koliko dana prije biva porezovnik upozoren na isplatu poreza?
Porezovnik biva obično upozoren na isplatu poreza mjesec dana prije. U slučaju, da se poreznik kroz to vrijeme ne odzove pozivu, naime, da ne isplati zakupniku porez, biva još jedamput spomenut od zakupnika.

Što se može dogoditi porezovniku ako ne isplati porez u određeno roku?
Zakupnik obično opomene porezovnika na isplatu poreza 8 dana prije nego mu isteeće rok. Ako porezovnik ne isplati kroz to vrijeme porez, onda mu zakupnik daje provesti eksekuciju.

Čega treba da se porezovnik najviše boji? Upravo eksekuciju. Ona može seljaku proizvesti veliku štetu, tim više, što se zaplijene stvari prodavaju ispod one cijene, za koju bi bio mogao seljak prodati dotičnu stvar. Obzirom na to treba da se seljak čuva eksekucije kao vatre. Bilo bi možda mnogo razloga da nešto prije sumi prodati i plate zakupniku porez, nego da čekaju eksekuciju.

Kako se plaća porez?
Kao se može platiti osobno a može se ga poslati i putem poštanske naputnice. Samo u tom slučaju treba točno navesti koliko je od poslone svote namijenjeno za daju, koliko za općinu. U slučaju da nije navedeno koliko se šalje za državu, koliko za pokrajinu i koliko za općinu, zakupnik obilježi dotični iznos.

Zar se i općinski nameti izručuju na utjerbu zakupnika?
Da i ne. O tome odlučuje opć. vijeće. Općinsko vijeće može zaključiti, da će samo utjeravati namete putem svojeg općinskog bilježnika, a može i protivno. (Gl. 5. kr. naredbe od 11. januara 1923. br. 117).

Dali ima svaka općina svojeg zakupnika?
Ne. Porezni okrug sačinjava više općina zajedno. Te općine se svojevrijedno združuje ili ih združuje kr. prefektura.

Za koliko vremena vrijedi porezno združenje općina?
Za 10 godina. Iza tog vremena poreza se okružja preuredi ili se ponovno potvrde sa strane pokrajinske prefektуре.

To bi bio kratki sadržaj spomenute naredbe o utjeravanju poreza. To nas nije doista razumilo li mu nije bio upit ili odgovor bilježnika, a može i protivno. Naše Uredništvo svojim savjetom bit ćemo svakom pri ruci.

Jesam li poslao pretplatu?

Naši dopisi.

IZ PAZINA.
Prepaganada za sadjenje duhana. — Čudne metode. — Maćuhinski postupak. — Veliko razočaranje po cijeloj Pazinštini.

Prošle godine pozelo se nekoliko naših gospodara baviti sa gojibom duhana. Koncem prošle godine Talijani su učinili veliku prepaganadu na Pazinštini za sadjenje duhana. Našim su seljacima dozvolili, da se u goje duhana, jer da će si time nadoknaditi svu gubitak, koji imadu naš posjednici uslijed slabih godina. Priznat moram, da se je našlo mnogo naših ljudi po cijeloj Pazinštini, koji su prihvatili taj pametni savjet i predložili molbe za gojibom duhana.

Budući da im se stvarano obćevalo, da će dobiti odmah potrebitu dozvolu, našlo se i takovih gospodara, koji su si već pripravili zemljište, gdje će gojiti duhan. Ali eto ti belaja! Prešao je jedan mjesec, došao drugi, treći... ali odobrenja za to nema pa nema. Naši gospodari ostali svejedno mirni, jer su mislili, da je to tako sigurno — kao — stono riječ — bilo na placu. Medutim ovih dana dobili su od uprave V. zone za protivljenje duhana svi naši jugoslavenski seljaci odbijene molbe s motivacijom, da ministarstvo ne dozvoljava sadjenje duhana onima, koji ga nisu sadili prošle godine!

Naše je seljastvo na Pazinštini zbog toga silno ozlovoljeno i razočarano. Nitko ne može da potmi, kako su mogli naš vlastodršci odbiti molbe za gojenje duhana. Država mora svake godine uvajati mnogo duhana iz inozemstva, a svojim državljanima, da dozvoljava, da ga protivljaju. Nevjerojatno! Čemu se onda toliko agitira i namiri narod, da goji duhan, ako mu se ienako ima da ukraćuje dozvolu? Izgleda, da nekima nije pravo da si naš seljak, koji je toliko pretrpio za vrijeme rata, a i danas trpi uslijed slabih ljetina, poboljša svoje gospodarstvo.

Nesretna politika asimilacije! ...

IZ ZMINJA.

Vrag ne spava...
Mi se Zminci nikako ne možemo sprijateljiti sa ovom godinom. Živimo pod neprestanim udarcima. Još u nednoj godini nije nam bilo nanečeno toliko zervica, kao baš u ovoj. Znak je to teških dana, koje proživljuje naš narod u ovim stranama. Ali uza sve to mi ostajemo mirni kao jagnuci: podnašamo sve muke i čekamo proljetno sunce, da nas ožrije...

Kako je svim čitaocima naša mila „Istarska Rijec“ poznata, svasa se dječica sa slovenski teško, a ni nama nije bolje. Naši narodni protivnici su mislili, da će nam posvema otргnuti našu djecu od njihovog majčinog krila, ako im zatvore našu školu, taj hram prosvjete. No prevarili su se. Naša dječica se ne će ni kada otuditi od svojeg majčinog krila i jezika, jer će ona uvijek nositi u sebi žarku vatra, koja se utrgnuti ne da: staru vatra jugoslavenskog rodoljublja.

Ali uz to neoborivo činjenicu, koja nas tješi u ovim teškim danima, ne smijemo, da idemo preko jedne stramtone pojave, koju moramo da javno ožigosimo.

Čim je opazio nekoliko naših roditelja, da su nam narodni protivnici zatvorili hrvatsku školu, odmah su poslali svoju djecu u talijansku školu. Mi vrlo dobro znamo, da su to mnogi učinili iz bojazni, da im ne bi zasnožili crni dim iz njihovih krovova, da ne budu namučeni do... ali, ali znamo i to, da su mnogi poslali svoju djecu u talijansku školu, misleći, da će im se nešto naučiti. Ti jandici su zaboravili, da su si time uništili svoju djecu. Kad u školi dječeta ne čuje svoje materske riječi i kad ne razumije učitelja, onda mi je sav nauk uzaludan. Takvo dječeta ne će nikada ništa naučiti osim toga, da će kasnije mzziti svoj materinjski jezik, svoje roditelje i svoj narod! ...

Braće, ne valja tako! Prije negoli se poduzme kakav korak, treba ga dobro pročitati. Mi ne možemo dozvoliti, da nam rođena djeca jednog dana potpuno dovikvati „čavali“! Ne treba se bojati nikakvih narodne ni nasilja! Držimo se uvijek one pravične poslovice, koja kaže: „Prisitnuo ječi — sve to više skače!“ Ostanimo čisti i vjerni Jugoslaveni i ne klonimo duhom! Iako su nam protjerani naše materinje škole, iako su nam protjerani naš jezik iz škole i crkve, znajte da nam ga ne će protjerati ni iscupati iz naših srea i duša!

Zminjci, gore srec! Ostanite vjerni sebi i svojim narodnim tradicijama!

IZ MOTOVUNJAH.

Nashe krmace sa devet sira i sud.

Imademo u svojoj sredini par nitkova erre duše, koji neprestano roćku ko svinja u kašlju. Dugo smo vremena štiti, misleći, da će se opametiti, da će jednoga dana i sami doći do osvješćenja, da nije ni lijepto ni posteno lažima kleveštati drugog pošteno. Biti ali se u njihove lažne tužbe imale za nas zupjanje sramotne i žalosne posljedice, koje nas meću u slabo svjetlo, ostavili bi roktanje crnih duša na miru. jer ionako svaki naš zadnj pastir već davno poznao dobro te naše krmace sa devet sira. Tih par naših krmaca sa devet sira neko vrijeme neopazeno je prolazilo, jer su davali

